

Over de kracht van verhalen!

Lees deze zinnen snel door en probeer ze te onthouden:

Jan liep op het dak

Hilde raapte de eieren

Ben bouwde de boot

Het is best een uitdaging om te onthouden wie wat deed. Als je de namen verandert, is het ineens een heel stuk eenvoudiger:

Sinterklaas liep op het dak

De paashaas raapte de eieren

Noah bouwde de boot

Deze namen horen bij verhalen die we allemaal kennen. die verhalen zetten als het ware een luikje open in ons hoofd. Ineens zien we het voor ons...

In de nieuwste mailing van HJK-magazine staat weer een heel artikel over interactief voorlezen. Ik ben daarvan geen voorstander. Als je kinderen tussendoor vragen gaat stellen, haal je ze uit het verhaal. Een verhaal is om mee te beleven. We hebben dit even in de praktijk ervaren. Ook als je als volwassene zit te luisteren naar een verhaal, is het irritant als je steeds terug naar de klas wordt gehaald door een vraag. Het is ook lastig om antwoord te geven op de vragen.

Verhalen **vertellen** is ook heel goed. Je verkleint de afstand tussen jou en de kinderen; er zit letterlijk niets tussen jullie (anders zou daar een boek zijn 😊).

Kinderen hebben zelf ook verhalen die ze graag met je willen delen. Vivian Gussin-Paley heeft daar onderzoek naar gedaan en in haar praktijk veel gewerkt met de verhalen van kinderen. Slechts één van haar boeken is vertaald in het Nederlands. Trisha Lee heeft het praktisch uitgewerkt en dat kan je bekijken op dit filmpje:

<https://www.youtube.com/watch?v=UkJl8dyzRQQ>

Maak een podium in de klas met schilderstape: iedereen heeft een 'front row seat'. Speel een klein verhaaltje:

Op een nacht lag ik te slapen in mijn huis: wie wil mij zijn in dit verhaal en laten zien hoe ik lag te slapen? Toen kwamen er twee kinderen in mijn tuin, willen jullie de twee kinderen zijn? De kinderen slopen rond en zagen ineens de trampoline staan. Ze sprongen op en neer op de trampoline. Wil jij de trampoline zijn?

Het is belangrijk dat je niets voordoet. Kinderen (en ook volwassenen) willen de leraar een plezier doen. Dat kunnen kinderen echt heel goed (iets waar je je van bewust moet zijn). Door niets voor te doen, laat je zien dat je geïnteresseerd bent in hun interpretatie. Je gaat reageren op wat je ziet, met veel complimenten en aandacht. Daarmee is het heel veilig: niemand kan het verkeerd doen en iedereen kan gezien worden.

Werkwijze in de klas:

Wil je mij een verhaal vertellen? Dan schrijf ik het op. Het mag zo kort zijn als je wilt, maar niet langer dan deze bladzijde.

Wat wil jij zijn? Dat onderstreep je in het verhaal

Je schrijft het verhaal op. Wat je laat zien aan het kind:

- Er is een groepje letters en dan een gat, weer een rijtje letters en weer een gat en zo verder
- je onderstreept het personage wat de verteller wil 'zijn'. Omdat kinderen gaan opletten op wat je schrijft gaan ze het uiteindelijk zelf aanwijzen, omdat ze weten waar bijvoorbeeld 'kleine tijger' staat op de bladzijde.
- Je kunt kinderen hiermee echt aan het praten krijgen.
- Belangrijk: geen enkel kind mag ooit gedwongen worden om een verhaal te vertellen of om te spelen in een verhaal.
- Je kan een verhaal krijgen, maar je kan ook een verhaal geven, door het te vertellen. Als een verhaal wordt opgeschreven, wordt het bewaard.

Wat leren kinderen van deze werkwijze?

- Wat de belangrijkste elementen van een verhaal zijn (dat worden 'rollen', ook belangrijke voorwerpen kunnen 'rollen' zijn)
- Dat je een verhaal kunt bewaren door het op te schrijven
- Dat je je woorden met zorg moet kiezen
- Dat je te maken hebt met een publiek (kinderen ontdekken al heel snel wat een aantrekkelijk verhaalelement is en nemen dat van elkaar over)
- Kinderen leren dat in een verhaal personages zijn, een plot, een probleem en oplossingen, de volgorde van gebeurtenissen doet ertoe
- Kinderen kunnen vol zelfvertrouwen spreken, want ze zijn de expert op het gebied van hun eigen verhaal
- De taal die gebruikt wordt gaat niet alleen over het hier en nu; het gaat over het verleden, de toekomst of een fantasie: deze taal is moeilijker te begrijpen en kinderen oefenen hiermee door verhalen te vertellen.
- Als je tegen kinderen zegt: 'dat klinkt als een verhaal', nodig je ze uit om jou te dicteren. Dicteren vraagt van een kind dat het zijn zinnen met zorg zegt en onthoudt.
- Kinderen lenen elkaars personages en elkaars verhaallijnen, dat is echt prima. Zo oefenen ze, je ziet er ook aan dat ze opletten en zien en horen wat er gebeurt.

Wat zouden observatiepunten kunnen zijn voor je individuele leerlingen?

- Durft dit kind te vertellen?
- Vertelt het een verhaal dat elementen heeft van het verhaal van een ander?
- Welke elementen van het verhaal van een ander worden gebruikt?
- Hoe is de zinsbouw?
- Hoe is de uitspraak van de woorden?
- Kijkt het kind mee naar hoe ik schrijf?
- Wat is de lengte van het verhaal en vind ik daar iets van (had ik meer verwacht of is het meer dan ik verwachtte)?
- Heeft het verhaal een bepaalde kwaliteit (qua plot, verhaallijn etc.)?
- Welke rol wil het kind zelf spelen?

- Hoe voert het deze rol uit?
- Heeft het kind ideeën over de andere rollen: treedt het op als regisseur in zijn eigen verhaal?
- Heeft het kind zelf bedacht wie de andere rollen mogen spelen?
- Luistert het kind mee als een ander kind een verhaal dicteert?
- Stelt het kind vragen aan de verteller (als een ander kind vertelt)?

Ik denk dat het goed is om specifieke doelen aan kinderen te verbinden, maar echt zonder af te wijken van deze werkwijze. Heb vertrouwen in vooruitgang. Hoe gaat het de tweede keer dat dit kind een verhaal vertelt?

Bedenk dat jonge kinderen nog weinig ervaring hebben in het vertellen van verhalen. Ik zal een paar voorbeelden toevoegen, dan zie je dat het niet het niveau heeft van verhalen die wij als volwassene vertellen aan elkaar. Ook kun je goed zien welke 'thema's' in mijn klas speelden in de verhalen van de kinderen.

Een verhaal van een meisje. In mijn klas was het thema 'geen moeder hebben' actueel. Zij wilde graag de zeemeermin zijn:

Er was eens een kleine regenboog en die was helemaal, heel erg klein. Zijn moeder was dood. En toen kwam er opeens een zeemeermin. De regenboog ging op de zeemeermin rijden in het water. Toen kwam er een eenhoorn aan vliegen en toen kwam er opeens een regenboogwolk. De regenboog werd helemaal nat door de wolk. Hij moest op de zeemeermins rug klimmen en toen ging de zeemeermin super hard rennen in het water.

Een verhaal van een meisje dat moeite heeft met vertellen. Ze dacht steeds erg lang na, ze speelde zichzelf:

A was de eenhoorn. Zeemeermin. Een aap en ook nog een regenboog. Ze gingen op het water, de eenhoorn en de zeemeermin. De aap ging koken: eerst soep, bonen, toen spinazie.

Nog één van een meisje uit groep1 (zij wilde graag de eenhoorn zijn)

Er was eens een zeemeermin. Toen ging de zeemeermin op een eenhoorn stappen. Er kwam een haai aan en die had geen mama meer en hij was natgespoten door regen. Daarna kwam er een klein hartje aan en die zei: 'je mama was dood, dus nu gaat je oma op je letten.' Hij ging spelen met zijn oma. Toen gingen ze naar de winkel om oma koekie te halen. En toen gingen ze naar een dansfeestje in de stad. En het was nog lang en gelukkig.

Lysbeth Grutters, leerkracht groep 1-2 bij IKC Binnenstebuiten in Huissen